

utanför den kropp som jag känner till.

ett samtal om arbetet bakom föreställningen mit.

Rosalind Goldberg

Genom att rekonstruera upplevelsen av kropp belyser koreografen vad för kroppsfunktioner som förväntas i en konst- eller dansstudio, eller i samhället. Går det att i tankevärlden utsätta sig för de begränsningar som annars tas för självklara förutsättningar? Sådana tankar är centrala i MIT, där Goldberg tillsammans med dansaren och koreografen Anne-Mareike Hess och musikern Camilla Vatne Barratt-Due erfar vad för nya funktioner som tar form när förutsättningarna ständigt omförhandlas. Här återges ett samtal mellan Goldberg och

Frida Sandström.

En karaktär i ständig tillblivelse genom sin aktivitet i en fiktiv värld. Så beskriver Rosalind Goldberg MIT, vars verklighet ändå påminner mycket om den som ofta beskrivs som ”vår egen”. Genom upplevelsen av imaginära luftskikt berör, rekonstruerar, formar, dansar, klättrar, innesluts, faller, störtar, krossas och slåss MIT, vars karaktär blir verklig inom och genom koreografin – men enligt vems normer och värderingar? Väl medveten om att denna fråga saknar svar talar jag med Rosalind Goldberg om vad för möjliga praktiker och erfarenheter som ryms i görandet av MIT. Vilka erfarenheter kan ta plats? Hon berättar att utgångspunkten i arbetet var intresset att komma bortom en kropp som hon själv känner till.

Rosalind Goldberg:

Jag konstruerade ett system inom vilket dansaren Anne-Mareike Hess skulle röra sig. Detta system var så krävande rent koncentrationsmässigt – Anne-Mareike var tvungen att koncentrera sig på väldigt många fysiska aspekter, samtidigt. Jag försökte att ta henne till ett tillstånd av ”multi-attentiveness” där hon inte får utrymme att fundera över hur hon representerar sig själv eller agerar. Att förflytta sig till en sådan koncentrationsnivå att all energi gick åt till att förhålla sig till detta konstruerade system. Det handlade om att lära upp denna dansarkropp att agera inom detta system som krävde en helt annan rörelse än vad en kropp förväntas praktisera annars. Det är ju möjligt i ett teatterrum, där är man inte konfronterad med samhällets dagliga krav och behov. Där går det faktiskt att skapa ett rum där behoven är påhittade och väldigt tydligt konstruerade. Det är de förstås i samhället också, men här vill jag särskilt synliggöra att vi lever i konstruktioner hela tiden, och i MITs värld är det här helt enkelt bara en ytterligare sådan, där upplevelsen av något sker på ett annorlunda sätt eftersom man är tvungen att känna eller ta på ett annat sätt eftersom den konstruktionen kräver en viss beröring av ett material, till exempel. Till slut blir det att man rör sig i en annan tid. Det tänker jag i sin tur formar kropp, eftersom varseblivelsen påverkar vad jag gör med min kropp. Det är så nära förbundet, eftersom jag varseblir med min kropp och om det som jag då varseblir inte förekommer i mitt vardagliga liv, så gör ju det förstås också någonting med min kropp.

Frida Sandström:

Tänker du att MITs system är lika ”annorlunda” som det raster som ”vi” är vana vid? Är det en ytterligare dimension av många möjliga verkligheter?

RG:

Ja, precis. Det här skulle kunna vara ett förslag till en annan verklighet, och eftersom ramen för MIT har producerat ett annat sätt att röra sig på, så påverkar det förstås den verklighet som jag rör mig i normalt. På så vis tänker jag att det är en verklighet som skulle kunna påverka andra verkligheter också. Det är också ett sätt att synliggöra andra, befintliga verkligheter, och hur även de är konstruktioner. Med en sådan strukturell förändring kan jag enkelt ändra det som jag ser, upplever och förstår – och därigenom också synliggöra vad för kropp som jag har, eftersom den är direkt påverkad av dessa respektive konstruktioner av verkligheter.

FS:

Hur är konstruktionen i MIT? Hur lyder koreografin och systemet?

RG:

Systemet består av olika luftskikt, det är en sorts fiktiv atmosfär som MIT rör sig igenom. Ett skikt är till exempel små, små partiklar som berör och rör henne. Ett annat skikt är som en väldigt tjock massa – som en dimma av väldigt hög densitet som pressar MIT och gentemot vilken det krävs ett enormt motstånd för att pressa bort denna massa av luft. En tredje är ett sorts hagel av stora luftbubblor som kan ha ett enormt tempo och röra runt MIT, men MIT kan också röra runt dem. En genomgående aktion är därmed att röra och att bli rörd av de olika luftskikten. Det är denna aktion, som sker från båda håll, som formar MIT då den alltså går igenom dessa olika skikt. Sedan finns det som sagt olika koncentrationsövningar för hur den ska möta dessa, hur den känner dem mot kroppen, om hon andas in dem och vad de gör när de är inuti kroppen. Hur MIT lyckas beröra dem eller hur MIT blir attackerad av dem. På ett sätt skulle jag kunna säga att praktiken, det vill säga grunden till hela koreografin, utgår från tre ord: röra, beröra, uppröra. Att röra och blir berörd av luftskikten, samt att uppröra dessa, är i princip grundaktionerna för hela koreografin. Det sinnliga stimuleras genom att beröra fantasin. I fokus står förnimmelsen av luftskikten. Det handlar alltså om att förnimma och handla i relation till ens förnimmelse. Ibland försvinner fantasin och dansaren behöver ta tid för att väcka den igen för att så kunna gå vidare i luftskikten. I fokus står alltså förnimmelse och handling, vilket i sig producerar en särskild tid som inte kan skiljas från förnimmelsen och handlandet. Tiden blir därför ofta märkbar med MIT, för att förhållandet till den och funktionen av den är så annorlunda jämfört med i min vardag.

FS:

Vore det möjligt att MIT pågick under en längre tid än föreställningen, det vill säga att föreställningen pågick en dag, en vecka eller ännu längre? Och vore det då kanske en metod för att rymma flera personer? Ett tillstånd liknande vad en vispassanameditation kan innebära efter vad jag har hört människor berätta om det. Deltagare där är tysta tillsammans under en eller två veckor. Inte för att jag vill likna det som vi talar om vid wellness, men med den andra tid som uppstår i ett annat fysiskt och mentalt tillstånd.

RG:

Det skulle vara möjligt men jag tror att det krävs en enorm träning. En träning i koncentration. Det skulle vara spännande att prova det i ens vardag; hur praktiken skulle påverka ens matlagning, vad för mat en bestämmer sig för att laga, när en börjar laga mat i relation till att det antagligen kommer att ta en annan tid. Eller vad en tar sig an för aktioner med detta kroppsligt sinnliga fokus; vad får en lust att göra, hur påbörjas och avslutas något? Säkert skulle flera kunna göra praktiken och då kommer just den sociala aspekten vara kuriös.

FS:

För mig var det tydligt att även MIT:s tankevärld bryter normer, vilket jag förstår i min egen subjektivitet läste utifrån ansiktsuttryck, blickar och rörelser. Hur fungerar MIT:s sinne? Tar skeendet plats som du nu beskriver, det vill säga endast runtomkring denna kropp, eller rymts det även i dess tanke och sociala varelse?

RG:

Vi talade länge om att det sinnliga är så starkt att det liksom står över tanken. MIT tar ju ett beslut att gå in i de olika luftskikten och det sätter ju spår efter varje repetition och varje föreställning. Ändå försökte vi ha det sinnliga med i fokus, för att komma bort från hur MIT tänker om sig själv. MIT placerar sig nämligen inte i någon social kontext, men blir till ur de omständigheter som den står i, det vill säga luftskikten. Det perspektivet förhöll vi oss dock mest till som en arbetsmetod och självklart skulle det hela bli mycket mer komplicerat om det fanns flera personer som utövade samma praktik som, eller med, MIT. Då skulle det också uppstå en social aspekt mellan dessa personer. Det skulle vara väldigt intressant, att se hur det över huvud taget går att umgås med varandra när det sinnliga står så mycket i fokus. Hur tar man sig an varandra och hur är tiden dem emellan och hur svarar man på varandras vara. Men, i nuläget är MIT i stället relativt faktisk i relation till den tid och det rum som den sker i, eftersom den står mycket nära Anne-

Mareikes faktiska sinnesupplevelser. Skulle någon annan göra praktiken skulle det därför se väldigt annorlunda ut. Hur en social aspekt av MIT skulle fungera är helt enkelt något som måste provas, eftersom vi helt enkelt inte vet vad MIT tänker.

FS:

Är MIT då en metod och ett verktyg, mer än bara en koreografi, för att visa på flera möjliga verkligheter?

RG:

Nu har MIT blivit så mycket av en föreställning, men jag upplever att arbetsmetoden och praktiken är ett försök att tänka med kropp, utanför den kropp som jag känner till. Så, ja, det är möjligt och det skulle också kunna gå i flera riktningar. Jag tänker nämligen att MIT skulle kunna utvecklas åt just flera håll. Jag menar alltså att arbetet har den potentialen, men sedan har koreografin i sig blivit så präglad av själva praktikerbetet att jag nästan inte vet var jag ska skilja på de olika delarna. Men innan, när vi började med detta arbete, då uppstod det en väldigt tydlig tid som jag använde mig av för en dramaturgi. Det handlar liksom att inte tänka ut en dramaturgi, men att rörelsen står i huvudfokus för en tidslinje.

FS:

Jag fick också en upplevelse av en maskinell icke-mänsklighet, bestående av en annan materialitet – eller agens, som Karen Barad skulle säga. Har det något att göra med den koncentration och den ständiga tillblivelse som du beskriver?

RG:

När vi gjorde den här praktiken begränsade vi kroppsfunktionen, både för att underlätta för oss och för att rama in det hela lite. Vi bestämde till exempel att MIT bara kan röra armarna eller huvudet till en viss grad och när MIT går är det som att hon går en millimeter över marken. Det gjorde vi mycket för att kunna koncentrera oss på det sinnliga – och inte bli alldeles utmattade av ett obegränsat antal möjligheter. På så vis öppnade begränsningarna upp för en ännu mer extrem sinnlighet än vad som kanske är möjligt i det vardagliga livet. Det får nog en maskinell visualitet, eftersom det är en kropp som inte är så flexibel som den kanske ser ut att kunna vara, eller som Anne-Mareikes kropp är. Men, genom att begränsa den på ett plan, så öppnar man upp för en enorm variabel av sinnlighet – fast på ett annat plan. Visst är det något maskinellt som kommer in, men den där jämförelsen eller dikotomin människa-maskin, den har jag inte tänkt på särskilt mycket. Snarare på cyborgen utifrån Donna Haraways

texter. Vi läste till exempel både hennes och andra posthumanisters teorier kring cyborgs. Fast mer som en tankeinspiration för att tänka sig en annan kropp som fungerar i ett annat rum, med en annan historia. Att just spekulera och fantisera kring vad en kropp kan vara om den inte är bunden till den historia som vi i vardagen behöver förhålla oss till. På samma vis som Haraway resonerar i *Cyborg Manifesto* (1983), har MIT mindre att göra med teknik och mer med möjligheten att kunna tänka sig en annan kropp om den bara placeras i en annan värld. Det blir förstas i sin tur snabbt förbundet med polariteten maskin-människa – vilket inte är fel, men det som primärt står i fokus är en ny kropp i en annan värld.

FS:

Då är det ju intressant att det som jag upplevde som maskinellt egentligen bara är en begränsad kroppsfunction som möjliggör andra funktioner som inte skulle synas annars. Kanske är det snarare min egen betraktelse av vad som är en kroppsfunction som får mig att uppleva det här som något maskinellt i stället för något mänskligt. En ytterligare sak som jag funderar på är sexualitet – vilket här i vårt samtal till exempel tar sig uttryck i uteblivna pronomen.

RG:

Ja, MIT är MIT, men det handlar inte om att MIT inte har någon form av sexualitet, men jag vet inte riktigt var den är... placerad, eller åt vilket håll det går. Det var också ett experiment, att MIT kanske har ett kön – som också kan vara flera, för att ge ett rum för Anne-Mareike att se vad som sker om kön inte är bestämt, men att det också får växa fram inom den här strukturen. Vilken plats tar det då och vilken visualitet får det – hur associerar jag till kön när jag ser MIT? Gör jag det över huvud taget, eller blir det rent av irrelevant? Så, genom att inte benämna det, men heller inte utesluta det öppnades för nyfikenheten att tänka kring vad för tankar som springer ur frågan om vad för möjliga sexualiteter som MIT kanske har.

FS:

Nu blir jag nyfiken på hur det hade sett ut om det var flera personer som hade haft samma position som Anne-Mareike. Låt säga att det skulle vara personer som inte är dansare och som kanske heller inte innehar kroppsfunctioner enligt platsens normer. Kanske finns det till exempel vissa av de begränsningar som du nämnde att ni använder er av i MITs system, som är helt naturliga för någon – som i sin tur har en massa andra egenskaper som till exempel du och jag inte har aktiverat.

RG:

Något som var viktigt för mig i början av projektet var att inte veta vad jag letade efter visuellt, vilket var lite frustrerande för Anne-Mareike, förstås. Hon frågade vart jag ville, men jag svarade att jag var intresserad av hur hon tar sig an den här uppgiften och var då intresserad av vad det tog för uttryck. Jag utgår helt enkelt inte från det visuella perspektiv, men snarare från inspirationen om att tänka kring vad en konstruerad struktur gör med dansaren och omvänt, vad dansaren gör med strukturen. Så skulle det alltså också vara om detta inbegrep fler personer. Först skulle det kräva enormt mycket arbete för att komma in i strukturen, och var och en skulle behöva en individuell ingång till praktiken. Strukturen skulle vara densamma, men det krävs ett arbete att komma in i den och att vara där tillsammans. Därför drar jag mig för att svara på hur det skulle se ut, men jag skulle vara väldigt intresserad av att se hur man skulle klara av att kommunicera i den situationen. Vad skulle vara relevant att kommunicera och vilken tid tar en viss kommunikation och vad utesluts, vad är onödigt? Vilket uttryck tar det när man inte vill kommunicera... ja, det blir så många aspekter av just kommunikation som måste upplevas genom praktiken, snarare än att det blir bestämt innan. Det enda som vi kan göra är att sätta den här strukturen för det, att det här är en situation. Hur man sedan lever den situationen genom praktiken är det som är relevant.

FS:

Hur känns det då för dig att vara den som sätter upp den här strukturen och som säger till Anne-Mareike att du är intresserad av hur hon tar sig an detta – utan att själv gå in i det? Vad innebär det att vara den personen som sätter reglerna, tycker du?

RG:

Det som är tydligt är att vi har olika roller, uttalat oss emellan. Vi är en dansare och en koreograf. Jag vet knappt hur jag ska svara på den här frågan, eftersom det finns så många aspekter av den. Något jag tycker är inspirerande att tänka, är att en struktur per se inte kan betraktas skild från aktion – eller handling. En struktur kan inte vara en rigid enhet som underordnar aktion eller handling. Den möjliggör och begränsar agerande och blir därmed kontinuerligt till. Det är därmed en intressant växelverkan mellan struktur och handling som formar strukturen och motiverar till handling. Dels handlar det om att Anne-Mareike väldigt tydligt är intresserad av det här, att hon säger ja till att prova det här

experimentet. Sedan sätter jag upp en struktur, men när jag presenterar den för Anne-Mareike så reagerar hon ju helt annorlunda på de uppgifter som jag ger till henne. Därför är jag hela tiden tvungen att omformulera den. På så vis uppstår MIT mellan oss båda. Jag kan och vill inte säga åt henne att göra något särskilt, eftersom det handlar så mycket om Anne-Mareikes intresse och upplevelse av någonting. Då blir jag beroende av hennes intressen, och av vad hon går igång på.

FS:

Grundar det sig i att ni inte är densamma?

RG:

Precis, MIT blir till mellan oss, och när jag har en väldigt tydlig roll utifrån, så har hon en enormt viktig roll inifrån. Dessa positioner kan vi inte byta och vi ska heller inte kunna det, för att presentationen av en kropp ska bli möjlig i stället för representationen av en kropp. Det är ju omöjligt att komma bort från representationen, men det här är ändå ett försök att kunna bli till i någonting, i ett tillstånd när man inte tittar så mycket på sig själv, liksom. Så skulle det ju också bli om det var fler personer där. Det skulle bli något som blev till mellan mig och dem, men även dem sinsemellan. För mig är det ett intressant instrument som man kan gå in i och som också synliggör den konstruktion som vi hela tiden lever i, och möjligheten att forma den. Men i det här fallet så visar man kanske inte MITs aktiva... eller jo, förresten. Eftersom MIT både rör och blir berörd, så är det tydligt att jag gör min omgivning samtidigt som jag blir gjord av den. Då blir det väldigt tydligt att det finns någon form av aktivitet där – hur vi hela tiden också konstruerar vår omvärld.

FS:

Så det hade helt enkelt bara expanderat om det vore fler inblandade?

RG:

Ja, precis.

FS:

Då blir jag nyfiken på om det går att utveckla den här betraktelsen som MIT möjliggör, till att inbegripa förslag om vad all dans skulle kunna vara? Att MIT blir till mellan er och att det synliggör era funktioner, nya funktioner eller nya verkligheter – skulle det synsättet kunna gå att ta med in i annan koreografisk praktik, eller i andra praktiker? Kan MIT fortsätta utanför eller bortom MIT?

RG:

Som arbetsmetod tror jag nog att det kan fortsätta, det vill säga koncentrationen som leder fram till denna ”multi-attentiveness”. Den skulle kunna springa ur helt andra saker än luft. Visst skulle man kunna säga att det är så jämt, men här har jag ett väldigt tydligt fokus på att formen inte är så bestämd från början, men att den blir till i det att dansaren tar sig an en viss uppgift. Arbetet blir förstås på något vis alltid till mellan dansaren och koreografen, men här skiljer det sig kanske i frågan om hur en form blir till.

FS:

Så det beror alltså särskilt mycket på dansarens egen syn på och grepp om detta? Kanske skulle det då, i den bästa av världar, kunna inbegripa en dansare av flera eller ytterligare funktioner och erfarenheter än de som Anne-Mareike har?

RG:

Ja, det skulle ju verkligen vara intressant, men också en stor utmaning! En utmaning för att var kropp fungerar annorlunda och det tar tid att lära känna en ny kropp. Jag har presenterat praktiken för Anne-Mareike på ett flertal olika sätt, starka komponenter var det språkliga eller kognitiva, men också genom praktiker av beröring samt genom bilder eller målningar. Jag tror att skulle andra kroppar med andra erfarenheter än Anne-Mareikes göra praktiken, skulle det innebära en fråga om hur praktiken kommuniceras: vilka medel kan användas för att trigga fantasi beroende på vilken kropps egenskaper en har eller bär?